

CABECERA

YACIMIENTO: Monasterio de San Pedro (Sant Pere) de Roda (Rodes) (Puerto de la Selva, Gerona)

MUNICIPIO: Puerto de la Selva

PROVINCIA: Gerona

REF. AEHTAM:

REFERENCIA: AEHTAM 367; CatRom XXIII, pp. 98-101; ELMCC 30; Alavedra 1979 II, 28

N. INV: Museo de Arte de Girona, núm. Inv. 17 (Gerona, Gerona)

TIPO YACIMIENTO: MONASTERIO

OBJETO: Ara portátil

TIPO:

GENERALIDADES

MATERIAL: Plata y madera

SOPORTE: Ara portátil

TIPO DE EPÍGRAFE: RELIGIOSO

TÉCNICA:

DIMENSIONES DEL OBJETO: 22 x 13,50 x 2

DIMENSIONES DE LA INSCRIPCIÓN:

NÚMERO DE LÍNEAS: 9

H. MAX. LETRA:

H. MIN. LETRA:

RESPONS. EPIGR.:

REVISORES:

RESPONS. ARQUEOL.:

CONSERV. EPG.: Original

CONS. ARQ.: B

INSCRIPCIONES ADICIONALES:

NUM. INSCRIPCIONES: 2

FORMA: Rectangular

DIRECCIÓN ESCRITURA:

REVISORES ARQ.:

TEXTO Y APARATO CRÍTICO

TEXTO:

Ic virtus Ton/antis exau/dit pie oran/tem Merit/a s(an)c(t)o(rum) /possunt audiuvvari /orantem. / Iosue et Elimburga /fieri iusserunt

Texto dado por ELMCC 30.

APARATO CRÍTICO:

TRADUCCIÓN:

Esta virtud del (Dios) Tonante escucha al que ora piadosamente. Los méritos de los santos ayudarán al que ora.

José y Elimburga mandaron hacerlo.

COMENTARIO:

Ara donada por José y Elimburga

EPIGRAFÍA Y PALEOGRAFÍA**FTE. LEC.:****SIGNARIO:****SEPARADORES:****LENGUA: LATIN****NÚM. TEXTOS: 2****METROLOGIA:**

OBSERV. EPIGRÁFICAS: Inscripción en mayúsculas, decoración con Cristo, ángeles y textos

Ara portatil de Sant Pere de Rodes (Alto Ampurdán). S. X. Actualmente se conserva en el Museu Diocesà de Girona. Plata repujada sobre una estructura interior de madera. La inscripción y la iconografía se sitúan en ambas caras del ara. En el anverso, la inscripción empieza en la parte exterior, en paralelo al borde y mirando al centro disponiéndose en forma concéntrica hacia el centro. Alguna de las palabras están separadas por las imágenes.

OBSERV. PALEOGRÁFICAS:**CONTEXTO ARQUEOLÓGICO**

FECHA HALLAZGO: 1917

CIRCUNSTANCIAS HALLAZGO:

DATACIÓN: Siglos X-XI.

CRIT. DAT.:

CONTEXTO HALLAZGO: En el año 1917 se encontró en el en un reconditorio del monasterio de Sant Pere de Rodes. Fue trasladada a la iglesia parroquial de la Selva de Mar para su conservación por Josep Gudiol. Permaneció en este templo hasta que en 1936 pasó a formar parte del Museo Diocesà de Girona (CatRom XXIII, pp. 98-101).

OBSERVACIONES ARQUEOL.: Es una pieza única del mobiliaria litúrgico del románico catalán, dado que no se ha conservado ningún ara móvil en la región, muy frecuente entre los siglos XI y XII en otras regiones como el valle del Mosa y Colonia, o el caso del ejemplar conservado en Castilla, en Carrizo en la catedral de León, o ara de Obona (Madrid, Instituto del Patrimonio Histórico, nº de Inventario 01907 A). Estas aras consistían en una placa de mármol u otro tipo de piedra con una concavidad donde depositar la reliquia imprescindible para la consagración, y recubierta con una lamina de metal noble, muchas veces con trabajo de orfebrería. Su existencia se justifica por la necesidad de viajar de los grandes prelados de la época (CatRom XXIII, pp. 98-101).

BIBLIOGRAFÍA**ED. PRINCEPS:**

BIBL. FILOL: AEHTAM 367; CatRom XXIII, pp. 98-101; ELMCC 30; Alavedra 1979 II, 28; Muñoz García de Iturrospe, María Teresa (2020) "Inscripciones métricas sobre altares de época tardoantigua y medieval", M. Limón Belén - C. Fernández Martínez (coords.), Sub Ascía: estudios sobre Carmina Latina Epigraphica, Editorial Universidad de Sevilla, p. 174. Debais, Vincent (2016) "Templo, tiempo, tempo en la iglesia románica", Codex Aquilarensis: Cuadernos de investigación del Monasterio de Santa María la Real 32 (Ejemplar dedicado a: Construir lo sagrado en el arte medieval. Reliquia, espacio, imagen y rito), pp. 120-122. Sastre de Diego, Isaac (2013) Los altares de las iglesias hispanas tardoantiguas y altomedievales. Estudio arqueológico, Oxford, BAR Internacional Series; aquí p. 407. Junyent, E. (1995) "L'art pre-romànic, i l'art de les invasions", en L'Art Català, vol. I, Barcelona, pp. 129-131. Marqués

Casanovas, J. (1995) Guía del Museo Diocesano de Gerona, Girona, p. 47. Dalmases, N. de y Pitarch, A. (1986) Els inicis de l'art romànic, Historia de l'art català, 1, Barcelona, pp. 55-57. Guidiol i Ricart, J. (1974) "Arte antiguo y medieval", Cataluña, I. Tierras de España, Madrid, p. 205. Fita, Fidel (1905) "Nuevas inscripciones [Rute, San Pedro de Rodas]", Boletín de la Real Academia de la Historia, tomo 46, p. 171.

BIBL. ARQUEOL:

IMÁGENES

VOL. I Sant Pere de Rodes

732

Sant Pere de Rodes. Ara d'altar portàtil procedent del monestir i actualment al Museu d'Art de Girona, inventariada amb el núm. 17. Revers (foto: J. Vigué)

es troben al Museu Municipal de Figueres i al Museu Frederic Marès, de Barcelona.

Aquestes ares consisteixen normalment en una placa de marbre o d'un altre tipus de pedra, amb una cavitat per a dipositar-hi les relíquies, imprescindibles per a la consagració de qualsevol altar. La lloseta era emmarcada amb una peça de fusta que la protegia

Jesucrist ressuscitat, la qual té per centre la petita corella, és a dir, l'espai sagrat per excel·lència on s'ha el sacrifici de la missa.

Les mides de les imatges han estat adaptades aquestes són col·locades, de manera que les que costats superior i inferior són més llargues que no pas de Crist a les bandes laterals. Els àngels, que no l'impediment de la lloseta, s'allarguen uns quants mil·límetres que les altres figures.

Tots van vestits amb una túnica curta amb mànigues arriba a l'alçada del que deuen ésser els genolls. És i uniforme i dibuixa un cos geomètric rectangular, més un cos humà. Per sota sobresurten les cames, dues situades, amb una separació exagerada, als extrems. Tenen una incisió enmig que pot representar, per general de l'obra, tant els genolls com el final dels pantalons. Els peus apareixen totalment oberts. Les mides molt semblants, són desproporcionades i exagerades, especialment en els personatges més petits, on s'ha de riba a ésser més gros que el cos. S'hi dibuixen, amb zillesa, els trets fonamentals: les línies de la boca, les celles juntes, el triangle del nas, el cercle amb un punt representa els ulls o la petita franja tallada de línies dels cabells.

Els braços, sobretot a les imatges del Senyor, s'extenen talment com si en fossin les nances, i les mans, obertes fetes amb cinc simples ratlles curtes, que han estat detalladament. Les ales obertes també són molt tosqueres d'arpa; arriben a l'altura del cap dels àngels, es parteixen del coll i baixen fins a la cintura, sense arribar, ni de terra, com acostuma a ésser. La mà dreta és davant l'esquerra una mica més avall.

A les imatges petites Crist sembla aguantar (amb les d'un costat i amb l'esquerra les de l'altre), un bastó pot molt ben ésser el ceptre, signe del seu poder. Per contra, apareix totalment separat del cos, sense cap especial. A les altres figures, la mà (en un cas la dreta i l'esquerra) és sobre el pit. Totes les figures de Crist són nyades, a banda i banda, per les lletres gregues alfa i omega representen l'eternitat, el principi i la fi. El nimbe o aurèola es limita als tres braços de la creu, tan extraòrdinàriament grossos en alguns casos que arriben a fer-se de la mida del cos, entès com el perllongament de la creu. Els braços que volen ésser equidistants, en la mesura que permet, recorden les típiques creus patèntes romanes anteriors, en les quals els caps formen una ampla expansió de cercle. Les representacions de Crist dirigeixen en la placa de llicorella i els àngels segueixen en les disposicions que acompanyen, de manera que s'estableix un total.

Els espais que deixen buits les figuracions han estat omplerts amb la següent llegenda: HIC VIRTUS TONANTIS ORANTEM. MERITA SCORUM (sanctorum) ADIUVARI ORANTEM, que vol dir: *La virtut del tonant escolta el pietós orant. Els mèrits dels sants porten a la salvació qui prega.* Les lletres són més o menys grosses, segons l'espai. Per la seva disposició, que obliga a fer un ús rebé en espiral, les paraules, trencades per les imatges, fan minvar progressivament la mida de les seves línies, comencen molt grosses i acaben essent una tercera part de la mida. Les mides, però, no són pas uniformes, a diferència de les lletres hagin estat col·locades en una mateixa línia. En algunes mostren, com a únic tret decoratiu, la traça

Sant Pere de Rodes, ara, VOL. IX -1-

egle

mbé
it en
a, ja
olars
os al
ialb,

tant
mbé
s de
tant

e tot
tesi,
itori
t del
per
e és
que
ar-se
olars
VI.
VV)

co",

uari
920,

: Ca-
(no

ist a
Bar-

tudis
nbre

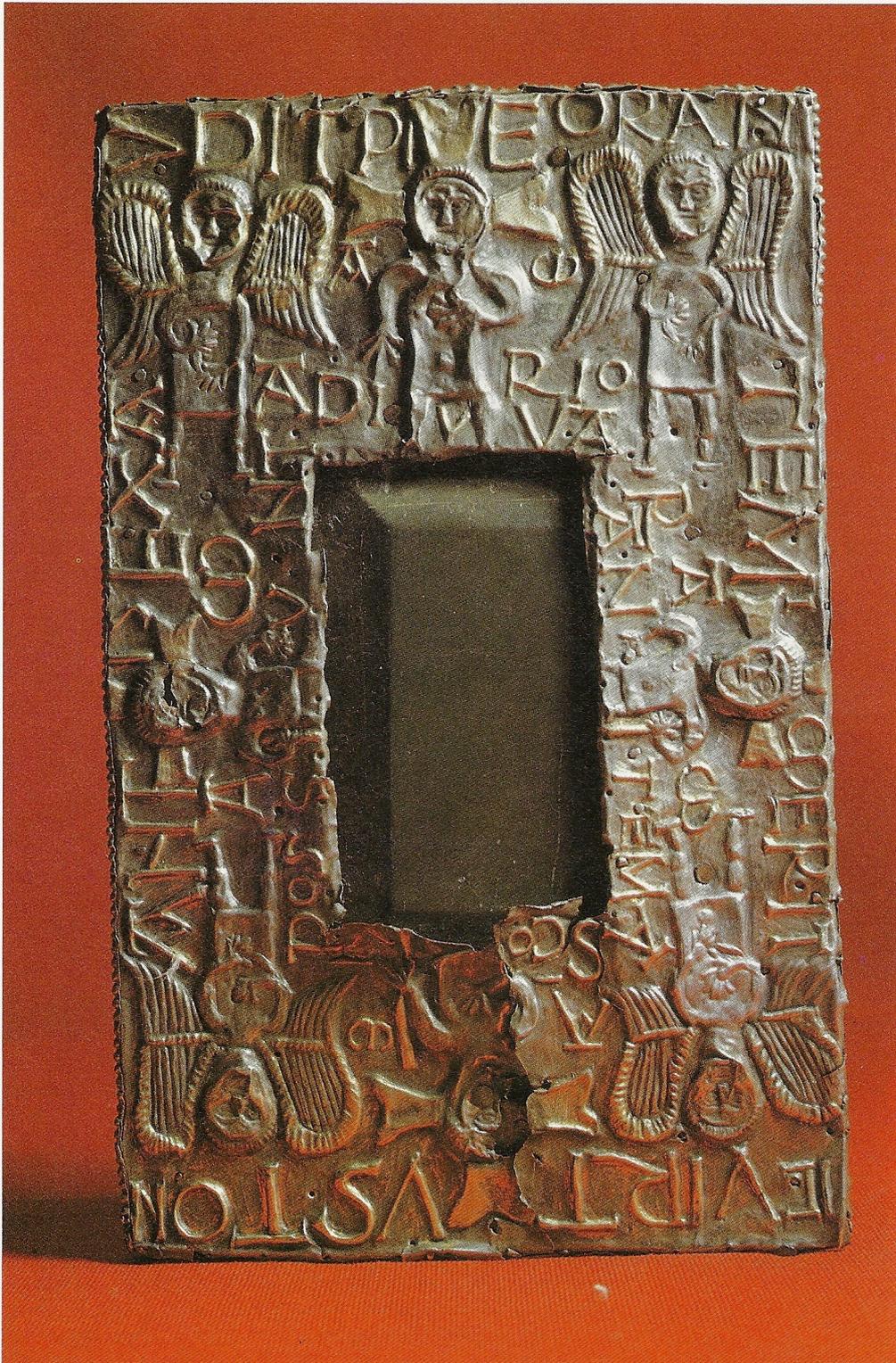
àfic,

i. 17
mo-

arts
stra
en la
rada
odrà
amb
més
ista.
ben
nent
nxes

rets,
ves-
ostat
ació

731

atenció, ben evident en aquesta època, pel que fa a la sacralització i a la consagració dels altars, cal suposar que també podia ésser situada damunt les ares de pedra, quan hom dubtava de si hi havia o no relíquies, car en un altar sense relíquies no s'hi podia pas

Sant Pere de Rodes. Ara d'altar portàtil procedent del monestir i actualment al Museu d'Art de Girona, inventariada amb el núm.

Sant Pere de Rodes, ara, VOL. IX

Sant Pere de Rodes ara VOL. XXIII